

FORENZIČKI ASPEKTI ZLOSTAVLJANJA ŽIVOTINJA* *FORENSIC ASPECTS OF ANIMAL ABUSING*

Jelena Aleksić, S. Jović**

Zlostavljanje životinja je važna društvena pojava pod kojom se podrazumeva širok spektar štetnog ponašanja čoveka prema životinjama, počev od nehomičnog zanemarivanja, što može biti posledica neznanja, do namerne surovosti. Vidovi zlostavljanja životinja su različiti i obuhvataju fizičko, seksualno, emotivno zlostavljanje i zanemarivanje. U zlostavljanje se kod kućnih ljubimaca ubraja i neadekvatan trening i borbe pasa.

Veterinari forenzičari se sve češće pozivaju u cilju veštačenja radi prikupljanja dokaza za pokretanje postupka i utvrđivanja odgovornosti za različite vidove zlostavljanja životinja. U ovom radu će biti reči o njihovoj ulozi i specifičnostima različitih vidova zlostavljanja.

Ključne reči: zlostavljanje životinja, vidovi zlostavljanja, forenzički aspekti

Uvod / Introduction

Zlostavljanje životinja je važna socijalna pojava pod kojom se podrazumeva širok spektar štetnog ponašanja čoveka prema životinjama, počev od nehomičnog zanemarivanja, što može biti posledica neznanja do namerne surovosti. Vidovi zlostavljanja životinja su: fizičko, seksualno, emotivno zlostavljanje i zanemarivanje. Kod kućnih ljubimaca u zlostavljanje se ubraja i neadekvatan trening i borbe pasa (Olson, 1998).

U ovom radu će biti reči o forenzičkom značaju zlostavljanja životinja, ulozi veterinara i specifičnostima različitih vidova zlostavljanja.

Fizičko zlostavljanje / Physical abuse

Fizičko zlostavljanje podrazumeva nanošenje povreda ili nepotrebnog bola, uključujući neodgovarajuće načine i metode treninga. Ni jedan od vidli-

* Rad primljen za štampu 30. 09. 2008. godine

** Mr sci. med. vet. Jelena Aleksić, asistent, mr sci. med. vet. Slavoljub Jović, asistent, Fakultet veterinarske medicine, Beograd

vih znakova zlostavljanja u dijagnostici, kao ni njihov izostanak ne isključuju mogućnost zlostavljanja (Munro i Thrusfield, 2001).

Znaci potencijalnog fizičkog zlostavljanja (neakcidentalne povrede) su:

1. istorija bolesti ne odgovara prisutnim, ustanovljenim promenama,
2. vlasnik pokazuje nedostatak brige zbog povreda na životinji,
3. postoji izostanak akcije ili njeno odlaganje u traženju pomoći od stručnog lica/veterinara,
4. postoje promene u ponašanju, kao što su strah životinje u prisustvu vlasnika, depresija,
5. telesna građa i stanje uhranjenosti ne odgovaraju uzrastu i rasnoj pripadnosti životinje i
6. stare zalečene ili netretirane rane, brojne frakture kostiju u različitim stadijumima zarastanja, modrice koje se često otkrivaju tek na obdukciji.

Ovi znaci veterinarima pomažu da razlikuju akcidentalne od namernih i sa predumišljajem izazvanih povreda životinja. Generalno, sumnja se bazira na kombinaciji više elemenata, kao što su istorija bolesti, ponašanje klijenta ili drugih članova porodice, kao i na posebnim vrstama povreda.

Neusaglašena istorija bolesti sa povredama, kao i prisustvo neobjašnjivih povreda (bilo kojih traumatskih povreda), protivrečna istorija, koja zavisi od izjave vlasnika, ponašanje klijenta ili pacijenta, otvorene frakture lobanje ili kostiju skeleta (radiografija će pokazati zatvorene frakture), veterinarima treba da budu pokazatelj za detaljno ispitivanje istorije takvog stanja životinje.

Kardinalni znaci neakcidentalnih povreda ("sindrom prebijenog psa") su brojne frakture i povrede kože u različitim fazama sanacije. Modrice su prisutne najčešće po toraksu, abdomenu, na glavi i vratu. Mogu se konstovati i povrede u procesu reparacije (stare zalečene ili netretirane rane, opekotine i kraste), koje mogu nastati kao posledica nanošenja opekotina cigaretama, kaustične ili hemijske opekotine, povrede oka (najčešća pojava su subkonjunktivalne, skleralne hemoragije), unutrašnje torakalne i abdominalne povrede (povrede dijafragme, jetre, slezine, bubrega ili mokraćne bešike). Povrede koje nastaju kao rezultat šutiranja ili udaranja, mogu biti neznatne, ali i fatalne i ne prepoznaju se usled izostanka spoljašnjih znakova (Munro i Thrusfield, 2001). Na administraciju droga ili otrova životinji ukazuje neosetljivost na spoljašnje stimuluse ili čudno ponašanje.

Ukoliko je uzrok uginuća životinje asfiksija, kao posledica ugušenja ili davljenja, na to će ukazati znaci prisilnog potapanja, ugušenja, kao što su strangulaciona brazda, smrskana traheja, edem laringealnog regiona, usana, jezika i očnih kapaka, sadržaj vode u želucu i dr.

Česti nalazi prilikom obdukcije su i dislokacija repa, kao posledica bacanja mačke hvatanjem za rep ili odvajanje skapule od sinsarkozne veze, ako se životinja baca hvatanjem za prednje noge, kao i prisustvo ubodnih rana ili rana nastalih dejstvom vatrenog oružja.

Ne postoji objektivni dijagnostički test kada se radi o zlostavljanju životinja i u tom slučaju veterinar treba da se oslanja na svoje znanje, intuiciju, iskustvo i profesionalno mišljenje (Olfert i sar., 1998).

Seksualno zlostavljanje / *Sexual abuse*

Seksualno zlostavljanje podrazumeva bilo koji seksualni kontakt sa životinjama, koji može, a ne mora da rezultira fizičkim povređivanjem životinje (Vučinić, 2006). Sumnja na čin seksualnog zlostavljanja zasniva se na izmenjenom ponašanju vlasnika, priznanju izvršioca, izjavama svedoka, i/ili vrstama povreda. U nekim slučajevima prisutna su samo neznatna oštećenja, kao što su:

1. vaginalne, vulvarne povrede prouzrokovane penetracijom penisa ili stranog tela: vaginalni ili uterusni procepi, hemoragije, modrice sluznice genitalnog trakta, prisustvo ljudske sperme, prisustvo stranog tela (tamponi, kašike, noževi),

2. anorektalne penetrativne povrede: inflamacije ili modrice anusa, pocepan anus ili rektum, prisustvo ljudske sperme, prisustvo stranih predmeta i

3. ligature oko baze penisa životinje ili skrotuma.

Emotivno zlostavljanje / *Emotional abuse*

Emotivno zlostavljanje podrazumeva ponavljano ili stalno mentalno nasilje uključujući sprečavanje uspostavljanja socijalne interakcije sa drugim životinjama. Primeri su: plašenje životinje, dugo zatvaranje životinje u mračne prostore, dugo ostavljanje životinje bez prisustva vlasnika, plašenje životinje zvucima jakog intenziteta, nepoznatim predmetima, izalaganje predatorima, jačim životinjama ili drugim životinjama i ljudima kojih se plaši, kao i niz drugih okolnosti koje kod životinje dovode do emotivnog stresa, straha i stanja sličnih strahu (anksioznost, fobije, panika), dosade i patnje.

Zanemarivanje / *Neglect*

Zanemarivanje životinje predstavlja čin neobezbeđivanja odgovarajuće količine i kvaliteta hrane i vode, skloništa i veterinarske nege životinja što za posledicu ima loše fizičko i zdravstveno stanje jedinke. To je čin svesnog lišavanja, odnosno uskraćivanja hrane, vode, skloništa ili veterinarske nege životinji, ali i zlonamerno povređivanje i ubijanje životinja.

Znaci zanemarivanja životinje su: izražena pothranjenost, mršavost i kaheksija, prerastanje kandži, hronične, inficirane, netretirane ili loše zarasle rane i lezije po koži, rane infestirane crvima, povrede od okovratnika (kaiš ili lanac) utisnutog u kožu vrata, nelečene bolesti zuba, netretirane ektoparazitoze, prekomerno nakupljena fekalna masa i ulepljena dlaka u predelu anusa i na distalnim delovima ekstremiteta i nelečene bolesti životinje (Vučinić, 2006).

Uloga veterinara u proceni slučajeva zlostavljanja životinja / *Role of veterinarians in assessment of animal abuse cases*

Od veterinara može da se zahteva davanje stručnog mišljenja i u slučajevima kada su leševi stari i kada je od akcidenta prošao dug vremenski period. Korisne informacije mogu da se dobiju i u tim slučajevima, jer svaki dokaz sa mesta zlostavljanja životinje, sa površine i iz unutrašnjosti tela, može biti od značaja za davanje stručnog mišljenja (Melinda, 2007).

Uprkos tome što je u nekim slučajevima uzrok uginuća očigledan, obdukciju životinje uvek treba izvesti stručno i savesno. Treba tražiti i dokaze prisustva krvi, hemikalija ili stranih tela. U slučaju spaljivanja životinje, treba u cilju prikupljanja dokaza tražiti ostatke zapaljivih materija i sredstava koja ubrzavaju sagorevanje i to na dlaci, ustima i šapama. Treba uraditi radiografiju celog tela, što je od značaja za ustanovljavanje uzroka smrti, kao što je nalaz zalečenih fraktura i onih u procesu zalečenja, što ukazuje na istoriju ponavljane traume.

Utvrđivanje vremena smrti bazira se na proceni vremena potrebnog za nastanak postmortalnih promena, kao i stepena pražnjenja želuca i creva i eventualno forenzičkoj entomologiji (Anderson i Huitson, 2004).

Na gladovanje životinje ukazuje izmršavelost životinje (Patronek, 2000), koja može da nastane i kao posledica neke hronične bolesti, a koja može da bude i uzrok uginuća. Konstatuje se gubitak (atrofija) masnog tkiva iz potkožnih depoa i sa predilekcionih mesta oko unutrašnjih organa. U kasnijim stadijumima gladovanja gube se perikardijalna i perirenalna mast, a poslednje masno tkivo koje se gubi tokom gladovanja je iz kostne srži. Takođe treba obratiti pažnju na prisustvo stranih tela u želucu ili fecesu, na želudačne ulkuse i prisustvo krvi u fecesu.

Zaključak / *Conclusion*

Prepoznavanje i prijavljivanje zlostavljanja životinja je važno, ne samo iz razloga što su veterinari odgovorni za njihovu dobrobit, već i zbog veze koja postoji između zlostavljanja životinja i nasilja nad ljudima (Cattaneo, 2006).

Veterinari treba da prepoznaju znake zlostavljanja i da slučaj prijave nadležnim službama. Sve se češće pozivaju veterinari forenzičari u cilju veštačenja radi prikupljanja dokaza za pokretanje postupka i utvrđivanja odgovornosti za različite vidove zlostavljanja.

U Republici Srbiji je u Krivični zakon koji je stupio na snagu je 1. januara 2006. godine uveden član 269. koji se odnosi na sankcije u slučaju ubijanja i mučenja životinja (Krivični zakonik, 2005).

Literatura / References

1. Anderson GS, Huitson NR. Myiasis in pet animals in British Columbia: The potential of forensic entomology for determining duration of possible neglect. *CVJ* 2004; 45(12): 993-8.
2. Cattaneo C, Marinelli E, Di Giancamillo A, Di Giancamillo M, Travetti O, Viganò L, Poppa P, Porta D, Gentilomo A, Grandi M. Sensitivity of autopsy and radiological examination in detecting bone fractures in an animal model: Implications for the assessment of fatal child physical abuse. *Forensic Science International* 2006; 164: 131-7.
3. Krivični zakonik, Službeni glasnik, 85/05
4. Melinda DM. The Veterinarian's Role in Handling Animal Abuse Cases: *Veterinary Forensics: Making the Case-Proving Cruelty Through Forensics*, 2007. http://www.vin.com/Members/CE/C232/Library/CE_M05976.htm.
5. Munro HMC, Thrusfield MV. Battered pets: non-accidental physical injuries found in dogs and cats. *Journal of Small Animal Practice* 2001; 42: 279-90.
6. Olfert ED, Rothwell BWR (Byrme), Harasen GLG. Providing Veterinary Expertise in an Animal Welfare Case, or What the SPCA Inspector Wants When They Call a Veterinarian. *SVMA Newsletter* 1998; 31: 2.
7. Olson P. *Recognizing and Reporting Animal Abuse - A Veterinarian's Guide*. Denver, CO. American Humane Association, 82, 1998.
8. Patronek G. Tuft's Animal Care and Condition (TACC) scales for assessing body condition, weather and environmental safety, and physical care in dogs. *CVJ* 2000; 41: 634-5.
9. Vučinić M. Zoofilija, bestijalnost, zooseksualnost i zaštita životinja. U: Ponašanje, dobrobit i zaštita životinja, VKS, 2006; 364-6.
10. Vučinić M. Zaštita životinja od kolekcioniranja ili hordašenja. U: Ponašanje, dobrobit i zaštita životinja, VKS, 2006; 366-8.

ENGLISH

FORENSIC ASPECTS OF ANIMAL ABUSING

Jelena Aleksić, S. Jović

Animal abuse is important social issue, which includes a wide range of behaviours of humans that are harmful to animals, starting from unintentional neglect to intentional cruelty. Types of animal abuse are different and they can include physical, sexual, emotional abuse or neglect. Training dogs for fights and dog fighting are considered to be neglect of animals.

Forensic veterinarians are called for testifying more often now for presenting the evidence that can lead to making a case regarding animal abuse. This study will include an explanation of forensic vet's role and different types of animal abuse.

Key words: animal abuse, types of abusing, forensic aspects

СУДЕБНЫЕ АСПЕКТЫ ИСТЯЗАНИЯ ЖИВОТНЫХ

Елена Алексич, С. Йович

Истязание животных важное общественное явление под которым подразумевается широкий спектр вредного поведения человека к животным, начев от невольного запустения, которое может быть следствие незнания до преднамеренной суровости. Виды истязания животных различны и охватывают физическое, сексуальное, эмоциональное истязание и запустение. В истязание у домашних любимцев входит в число и неадекватная тренировка и борьбы собак.

Ветеринары судебники всё чаще приглашаются с целью производства экспертизы ради обеспечения доказательства для подвижки поступка и утверждения ответственности для различных видов животных. В этой работе будут говорить о их роли и специфичностях различных видов истязания.

Ключевые слова: истязание животных, виды, судебные аспекты